

**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Протокол від 18.12.2025 №5

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора КНЗ «Черкаський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних працівників
Черкаської обласної ради»
Наталія ЧЕПУРНА
Наказ від 26.12.2025 № 127

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів географії
«РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (ГЕОГРАФІЯ) У
ДРУГОМУ ЦИКЛІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (ПРЕДМЕТНЕ
НАВЧАННЯ У 7-9 КЛАСАХ) НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

Розробник: комунальний навчальний заклад «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» (Крижанівський В.В., завідувач лабораторії природничо-математичних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 №904).

Термін дії програми: з 26.12.2025 до 26.12.2030.

Рецензенти:

Сотула Оксана Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри психологічної та економічної освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Копійка Тетяна Григорівна, учитель географії Черкаського гуманітарно-правового ліцею Черкаської міської ради Черкаської області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. В умовах воєнного стану та глобальних викликів (глобалізації, цифровізації, поступовим переходом до децентралізації суспільства) сучасний вчитель повинен організовувати освітній процес відповідно вимог державних стандартів, орієнтуватися на євроінтеграційний вектор розвитку, забезпечувати інклюзивне середовище та демонструвати високу цифрову компетентність.

Програма підвищення кваліфікації вчителів географії «Реалізація природничої освітньої галузі (географія) у другому циклі базової середньої освіти (предметне навчання у 7-9 класах) Нової української школи» (далі – програма) спрямована на підготовку вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», з урахуванням положень: постанов Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 №1225, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

Цільова група: вчителі географії закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), які забезпечують реалізацію державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: інтенсивна форма інтенсивна форма (2 тижні, навчальний тиждень понеділок - субота).

Для реалізації програми залучаються тренери-педагоги, які пройшли відповідне навчання або підготовку за змістом програми.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна у синхронному режимі (онлайн)).

Слухачі за відсутності технічної можливості бути присутнім на занятті синхронно (зокрема через знеструмлення) отримують відеозапис заняття.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток компетентностей учителів ЗЗСО щодо організації освітнього процесу з географії відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Завдання підвищення кваліфікації:

- **розвинути** розуміння сутності сучасних педагогічних підходів, їх ролі у формуванні освітньої стратегії та впливу на організацію навчального процесу;
- **удосконалити** вміння застосовувати інтегративний, STEM-орієнтований, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи у розробці уроків та навчальних завдань;
- **поглибити** знання та навички організації кооперативного навчання, проблемно-проектної діяльності та глибинного навчання для розвитку критичного, аналітичного та творчого мислення учнів;
- **розвинути** здатність до використання рефлексії та формувального оцінювання як інструментів підтримки особистісно орієнтованого навчання та формування автономії учнів у прийнятті освітніх рішень;
- **сформувати** уміння розробляти компетентісно орієнтовані завдання з практичною спрямованістю та впроваджувати сучасні підходи для підготовки учнів до усвідомленого вибору профілю навчання.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:
предметно-методична (А2), інформаційно-цифрова (А3), психологічна (Б1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- **знання** сучасних тенденцій розвитку шкільної освіти, сучасних педагогічних підходів (компетентісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, STEM) та технологій навчання;
- **розуміння** принципів організації навчального процесу на основі сучасних підходів, кооперативних і проблемно-проектних моделей, а також їх впливу на розвиток критичного та творчого мислення учнів;
- **вміння** розробляти уроки, компетентісно орієнтовані завдання та практично спрямовані навчальні вправи з використанням сучасних педагогічних технологій;
- **готовність** впроваджувати сучасні підходи, кооперативні моделі та проектну діяльність для підтримки навчальної автономії учнів і формування їх здатності до усвідомленого освітнього вибору;
- **спроможність** організувати навчальний процес із застосуванням рефлексії, формувального оцінювання та інноваційних методів для підвищення результативності та мотивації учнів;
- **здатність** оцінювати ефективність впроваджених підходів, аналізувати досягнуті результати та коригувати освітню діяльність для розвитку компетентностей учнів та їх готовності до профільного навчання.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: побудована на компетентісному підході та передбачає поточне виконання кейс-завдань, підсумкове тестування (прохідний поріг – 75%) та рефлексію якості навчання за програмою курсу (Google-форма). Результати навчання за програмою оцінюватимуться за бальною шкалою.

Документ про підвищення кваліфікації: за результатами виконання програми педагогічним працівникам видається сертифікат, технічний опис,

дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі якого відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Вартість: 470 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні та практичні заняття, а також самостійна робота слухачів. Особливістю практичних занять є спільне виконання завдань, проведення досліджень, аналіз конкретних ситуацій і розв’язання професійних кейсів.

Самостійна робота передбачає індивідуальну роботу з нормативними документами, аналіз методик, практик та можливостей закладу освіти.

Заходами підсумкового контролю є тестування та самооцінювання навчання за програмою (Google-форми), що сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з 2 модулів та 10 взаємопов’язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань (максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 30 балів, прохідний бал – 23). Учасники, які успішно пройшли навчання, склали підсумковий тест та заповнили форму самооцінювання, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 18 год – практична робота, 4 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Навчання в Новій українській школі з використанням сучасних підходів					
Тема 1.1. Сучасні підходи як стратегічний інструмент організації навчання	2	2			4
Тема 1.2. Інноваційні технології навчання: інтегративний, STEM-орієнтований, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи	2				2
Тема 1.3. Кооперативні моделі		2			2

навчання та формування критичного мислення учнів					
Тема 1.4. Особистісно орієнтований підхід для розвитку готовності учнів до усвідомленого освітнього вибору	2	2			4
Усього годин за модулем	6	6			12
МОДУЛЬ 2. Розвиток навчального процесу з географії у класах НУШ за сучасними підходами					
Тема 2.1. Планування уроку географії із застосуванням сучасних педагогічних підходів		2	2		4
Тема 2.2. Проблемно-проектна діяльність для підготовки учнів до усвідомленого вибору профілю навчання		2			2
Тема 2.3. Кооперативні моделі та глибинне навчання на уроках географії		2			2
Тема 2.4. Рефлексія та формувальне оцінювання у рамках особистісно орієнтованого підходу		2			2
Тема 2.5. Використання сучасних підходів для розвитку готовності учнів до вибору профілю навчання		2			2
Тема 2.6. Компетентнісно орієнтовані завдання та практично спрямоване навчання		2	2		4
Усього годин за модулем		12	4		16
Підсумкові заходи				2	2
Діагностування результатів навчання				1	1
Рефлексія щодо якості навчальної програми				1	1
Разом годин за програмою	6	18	4	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Навчання в Новій українській школі з використанням сучасних підходів

Тема 1.1. Сучасні підходи як стратегічний інструмент організації навчання

Поняття «підхід» у педагогіці, його сутність і місце в структурі методології освіти; співвідношення понять «підхід», «принцип», «метод» і «технологія навчання»; підхід як стратегічна основа проектування та організації освітнього процесу; еволюція наукових підходів у педагогічній теорії та практиці. Компетентнісний підхід, його ключові характеристики та орієнтація на результати навчання; особистісно орієнтований підхід і врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти; діяльнісний підхід як основа формування активної навчальної діяльності; інтегрований і системний підходи в забезпеченні цілісності знань. Вплив обраного підходу на визначення цілей, змісту, методів і форм навчання; роль викладача в реалізації сучасних освітніх стратегій; критерії вибору педагогічного підходу; проблеми та перспективи впровадження сучасних підходів у практику навчання.

Тема 1.2. Інноваційні технології навчання: інтегративний, STEM-орієнтований, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи

Сутність і класифікація технологій сучасного навчання, їх відмінність від традиційних методів і форм організації освітнього процесу; теоретико-методологічні засади впровадження інноваційних педагогічних технологій; взаємозв'язок підходу та технології навчання як стратегічного й інструментального рівнів організації освіти. Інтегративний підхід як основа міжпредметної взаємодії та формування цілісної картини світу; принципи інтеграції змісту освіти, міждисциплінарні зв'язки, проєктна та дослідницька діяльність; особливості планування інтегрованих занять. STEM-орієнтований підхід, його мета та завдання в умовах сучасного суспільства; поєднання науки, технологій, інженерії та математики в освітньому процесі; формування критичного мислення, креативності та навичок розв'язання практичних проблем; використання цифрових інструментів і проєктного навчання в STEM-освіті. Діяльнісний підхід як основа організації активної навчальної діяльності здобувачів освіти; навчання через практику, дослідження, моделювання, виконання навчальних проєктів; роль викладача як організатора й фасилітатора пізнавальної діяльності. Особистісно орієнтований підхід, його гуманістичні засади та спрямованість на розвиток індивідуальності здобувача освіти; урахування освітніх потреб, інтересів і здібностей; створення сприятливого психологічного середовища та підтримка навчальної мотивації. Переваги та труднощі впровадження сучасних технологій навчання; критерії ефективності їх застосування; перспективи розвитку інноваційних освітніх практик.

Тема 1.3. Кооперативні моделі навчання та формування критичного мислення учнів

Сутність кооперативного навчання як педагогічної технології, його принципи та відмінність від традиційної групової роботи; історичні передумови становлення кооперативного навчання та його місце в системі сучасних освітніх технологій; психолого-педагогічні основи організації

співпраці в навчальному процесі. Основні структурні елементи кооперативного навчання: позитивна взаємозалежність, індивідуальна відповідальність, взаємодія «обличчям до обличчя», розвиток соціальних навичок і групова рефлексія; моделі та методи кооперативного навчання; роль викладача як організатора, модератора та фасилітатора групової взаємодії. Поняття критичного мислення, його структура та складники; умови формування критичного мислення в освітньому процесі; взаємозв'язок кооперативного навчання та розвитку аналітичних, рефлексивних і аргументативних умінь. Методи й прийоми розвитку критичного мислення в умовах кооперативної діяльності: дискусія, дебати, аналіз проблемних ситуацій, робота з інформаційними джерелами, формулювання аргументів і контраргументів; створення проблемних і дослідницьких завдань; оцінювання результатів спільної діяльності. Переваги та труднощі впровадження кооперативного навчання; формування комунікативної культури, відповідальності та вміння працювати в команді; перспективи використання кооперативних технологій для розвитку критичного мислення в сучасній освіті.

Тема 1.4. Особистісно орієнтований підхід для розвитку готовності учнів до усвідомленого освітнього вибору

Сутність особистісно орієнтованого підходу, його гуманістичні засади та місце в системі сучасних освітніх стратегій; концептуальні положення індивідуалізації та диференціації навчання; урахування вікових, психологічних і пізнавальних особливостей учнів у проектуванні освітнього процесу. Поняття готовності до усвідомленого освітнього вибору, її структура (мотиваційний, когнітивний, ціннісний та діяльнісний компоненти); формування навчальної автономії, відповідальності та здатності до самопізнання; розвиток рефлексії як умови прийняття обґрунтованих освітніх рішень. Педагогічні умови формування готовності учнів до вибору профілю навчання, освітньої траєкторії або майбутньої професійної сфери; створення варіативного освітнього середовища; застосування індивідуальних освітніх маршрутів і консультаційної підтримки. Роль учителя як тьютора та наставника у процесі професійного самовизначення учнів; методи й технології, що сприяють розвитку самостійності та критичного мислення; використання проектної діяльності, портфоліо та профорієнтаційних практик. Критерії та показники сформованості готовності до усвідомленого освітнього вибору; труднощі впровадження особистісно орієнтованого підходу в умовах сучасної школи; перспективи розвитку індивідуалізованих освітніх стратегій.

МОДУЛЬ 2. Розвиток навчального процесу з географії у класах НУШ за сучасними підходами

Тема 2.1. Планування уроку географії із застосуванням сучасних педагогічних підходів

Сутність і структура проектування сучасного уроку географії; вимоги до планування навчального заняття відповідно до компетентнісної парадигми освіти; визначення мети, очікуваних результатів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів. Реалізація компетентнісного, діяльнісного,

особистісно орієнтованого та інтегративного підходів у змісті й структурі уроку географії; формування предметної та ключових компетентностей; інтеграція міжпредметних зв'язків і практичної спрямованості навчального матеріалу. Вибір методів, прийомів і форм організації навчальної діяльності на уроці географії; використання проблемного навчання, дослідницьких завдань, проектної діяльності та групової роботи; застосування картографічних матеріалів, статистичних даних, цифрових ресурсів і геоінформаційних технологій. Організація пізнавальної діяльності учнів, розвиток просторового мислення, аналітичних умінь і навичок роботи з різними джерелами географічної інформації; створення мотиваційного та рефлексивного етапів уроку. Оцінювання результатів навчання на уроці географії, формувальне оцінювання та самооцінювання учнів; аналіз ефективності уроку; труднощі та перспективи впровадження сучасних підходів у практику викладання географії.

Тема 2.2. Проблемно-проектна діяльність для підготовки учнів до усвідомленого вибору профілю навчання

Сутність проблемно-проектної діяльності, її методологічні засади та роль у формуванні ключових і предметних компетентностей; відмінність проблемно-проектного підходу від традиційного навчання та його значення в сучасному освітньому процесі. Структура та етапи організації проблемно-проектної діяльності: постановка проблеми, дослідження, планування та реалізація проекту, презентація результатів і рефлексія; методи й прийоми навчальної діяльності, що сприяють розвитку аналітичного, критичного та креативного мислення учнів. Роль проблемно-проектної діяльності у підготовці учнів до усвідомленого вибору профілю навчання та майбутньої професійної траєкторії; розвиток самостійності, відповідальності, умінь приймати рішення та планувати власну освітню стратегію. Педагогічні умови та інструменти підтримки учнів під час реалізації проектів: наставництво, тьюторські консультації, варіативність завдань, використання міжпредметних зв'язків і цифрових ресурсів. Переваги та можливі труднощі впровадження проблемно-проектної діяльності; оцінювання результатів навчання, формування компетентностей та критичного мислення; перспективи використання цього підходу в профорієнтаційній роботі школи.

Тема 2.3. Кооперативні моделі та глибинне навчання на уроках географії

Сутність кооперативного навчання, його принципи та переваги у формуванні активної навчальної взаємодії учнів; відмінність кооперативного підходу від традиційної групової роботи; психолого-педагогічні основи ефективної співпраці в навчальному процесі. Основні моделі кооперативного навчання: «Джигсоу», «Карусель», робота в парах і малих групах, проектні групи; структура та організація діяльності учнів, роль викладача як модератора і фасилітатора; створення позитивної взаємозалежності, індивідуальної відповідальності та групової рефлексії. Глибинне навчання як стратегія розвитку критичного, аналітичного та системного мислення; поєднання кооперативних моделей із завданнями на аналіз, синтез,

порівняння та обґрунтування висновків; розвиток навичок роботи з картами, географічною інформацією та статистичними даними. Методи й прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів: дискусії, дебати, проблемні завдання, дослідницькі та проєктні завдання; формування просторового мислення, умінь аргументовано висловлювати судження та обґрунтовувати рішення. Переваги та труднощі впровадження кооперативних моделей і глибинного навчання на уроках географії; оцінювання ефективності навчальної діяльності, розвиток компетентностей та перспективи застосування у сучасній освітній практиці.

Тема 2.4. Рефлексія та формувальне оцінювання у рамках особистісно орієнтованого підходу

Сутність особистісно орієнтованого підходу та його гуманістичні засади; роль індивідуалізації та диференціації навчання у розвитку особистості учня; вплив цього підходу на організацію освітнього процесу та мотивацію до навчання. Поняття рефлексії як механізму самопізнання та самоконтролю у навчальній діяльності; види і форми рефлексії, її роль у формуванні навчальної автономії та усвідомленого навчального вибору; розвиток здатності учнів аналізувати власну діяльність, визначати сильні та слабкі сторони, ставити навчальні цілі. Формувальне оцінювання як інструмент підтримки навчання, а не лише підсумкової перевірки знань; методи та прийоми формувального оцінювання (самооцінка, взаємооцінка, контрольні завдання з розгорнутим зворотним зв'язком, проєктні та практичні завдання); зв'язок формувального оцінювання з розвитком компетентностей і особистісного потенціалу учня. Взаємозв'язок рефлексії та формувального оцінювання: як оцінка стає засобом розвитку, а не лише контролю; роль учителя як наставника і фасилітатора процесу саморозвитку; створення сприятливого психологічного середовища для самостійного аналізу результатів і навчального прогресу. Переваги та можливі труднощі впровадження рефлексії та формувального оцінювання в навчальний процес; перспективи використання цих підходів для підвищення ефективності особистісно орієнтованого навчання та формування відповідальної, рефлексивної та компетентної особистості.

Тема 2.5. Використання сучасних підходів для розвитку готовності учнів до вибору профілю навчання

Сутність готовності до усвідомленого освітнього вибору, її структура та складники: мотиваційний, когнітивний, ціннісний і діяльнісний; роль сучасних педагогічних підходів у розвитку здатності учнів до самостійного прийняття освітніх рішень. Особистісно орієнтований підхід як основа врахування індивідуальних інтересів, здібностей та ціннісних орієнтацій учнів; розвиток навчальної автономії, саморефлексії та відповідальності за власні освітні рішення. Діяльнісний та компетентнісний підходи як інструменти формування практичних умінь і компетентностей, що сприяють усвідомленому вибору профілю навчання; використання проєктної, дослідницької та інтегративної діяльності для розвитку аналітичних і критичних навичок. Педагогічні технології та методи підтримки учнів у

процесі профорієнтації: проблемно-проектна діяльність, кооперативні моделі навчання, наставництво, тьюторські консультації та варіативне освітнє середовище. Критерії оцінювання готовності до освітнього вибору, показники розвитку компетентностей і самостійності; труднощі та перспективи впровадження сучасних підходів у підготовку учнів до усвідомленого вибору профілю навчання.

Тема 2.6. Компетентнісно орієнтовані завдання та практично спрямоване навчання

Сутність компетентнісно орієнтованого підходу в сучасній освіті, його мета та роль у формуванні ключових і предметних компетентностей учнів; відмінність компетентнісно орієнтованих завдань від традиційних навчальних завдань. Принципи розробки компетентнісно орієнтованих завдань: практична значущість, інтеграція знань і навичок, спрямованість на розвиток критичного, аналітичного та творчого мислення; роль проблемно-проектної та дослідницької діяльності у навчальному процесі. Форми та методи практичної реалізації компетентнісно орієнтованих завдань: виконання проєктів, досліджень, лабораторних та польових робіт, інтеграція міжпредметних зв'язків, використання цифрових технологій та геоінформаційних ресурсів. Вплив практичної спрямованості навчання на мотивацію учнів, розвиток навчальної автономії, умінь застосовувати знання у реальних життєвих і професійних ситуаціях; роль учителя як наставника, фасилітатора та організатора навчальної діяльності. Критерії оцінювання результатів компетентнісно орієнтованих завдань, показники сформованості компетентностей; труднощі та перспективи впровадження практично орієнтованого навчання у сучасну освітню практику.

3. ОРІЄНТОВНІ ПЕРЕЛІКИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Розробити практичну роботу дослідницького характеру для 8 або 9 класу.
2. Створити інструкцію для учнів щодо проведення польового міні-дослідження (спостереження, анкетування, картування).
3. Розробити критерії оцінювання цифрового учнівського проєкту.
4. Проаналізувати типові помилки учнів і запропонувати корекційні заходи.
5. Створити шаблон учнівського дослідницького портфоліо.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які форми інтеграції географії з іншими навчальними предметами є доцільними?
2. Як навчати учнів аналізувати статистичні дані та графічні матеріали?
3. Як організувати самооцінювання та взаємооцінювання учнів?
4. Як забезпечити інформаційну безпеку та медіаграмотність під час роботи з онлайн-ресурсами?
5. Як формувати в учнів навички роботи з джерелами інформації?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові документи

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p> (дата звернення: 17.12.2025).
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 30.08.2022 №972). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16> (дата звернення: 17.12.2025).
3. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.12.2025).
4. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL: <https://bit.ly/3XFHwca> (дата звернення: 17.12.2025).
5. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 17.12.2025).
6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf (дата звернення: 17.12.2025).

Основна література

1. Вішнікіна Л. П. Вектори розвитку шкільної географічної освіти : тез. допов. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2024.
2. Плахотнік О. В. Сучасний урок географії в умовах Нової української школи : метод. посіб. Харків : Основа, 2020. 176 с.
3. Полтавченко Д. В., Яценко В. С., Часнікова О. В. Curriculum “Geography. 7th grade” for institutions of general secondary education. Київ : ІП НАПН України, 2024. 64 с.
4. Полтавченко Д. В., Яценко В. С., Часнікова О. В. Curriculum “Geography. Grades 7-9” for secondary education institutions / Нац. акад. пед. наук України. Київ : ІП НАПН України, 2024. 80 с.
5. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. Київ, 2020. 104 с.
6. Слюта А. М. Методика навчання географії : навч.-метод. посіб. для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів : Десна Поліграф, 2021. 248 с.

7. Філончук З. Media literacy at the lessons of geography : навч. вид. / ред.: Волощенко О., Іванов В. Center for Free Press, Kyiv : AUP, 2020. 73 с.

Додаткова література

1. Мальчикова Д. С., Мезенцев К. В. Public Image of Geography in the Context of Basic Secondary Education Standards Transformation: Ukrainian and World Experience. *Ukrainian Geographical Journal*. 2022. № 1. С. 53-63.
2. Назаренко Т. Г. Methodology of teaching geography as a science and the role of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine in its development / *Методика навчання географії та історії: сучасні виклики та практичний досвід* : Матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф., Дніпро, 10 квіт. 2025. Дніпро, 2025. С. 9-12.